

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved

ภาคผนวก ก.

แบบสัมภาษณ์โครงการวิจัย

เรื่อง

ทัศนคติของสมาชิกกลุ่มผู้วเกษตรกรสตรีที่มีต่อการประกอบอาชีพ
ในอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

ผู้ดำเนินงานการวิจัย

นายชัชชาติ บุญยัง

นักศึกษาริทยโท สาขาส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

แบบสัมภาษณ์เลขที่.....

รหัส

() () ()

1 2 3

ชื่อ-สกุลผู้ให้สัมภาษณ์.....

บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ตำบล.....

ชื่อผู้สัมภาษณ์.....

วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์.....

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

ตอนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานทั่วไป

คำแนะนำ โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หรือเติมข้อความในช่องว่างที่กำหนดให้ตามความเป็นจริงของท่าน

1. ปัจจุบันท่านมีอายุเต็ม.....ปี

() ()

4 5

2. สถานภาพสมรส ()
- () 1. โสด () 2. แต่งงาน () 3. หม้าย หย่า แยก 6
3. ท่านจบการศึกษาสูงสุดชั้นอะไร ()
- () 1. ไม่รู้หนังสือ () 2. ป. 4 - ป. 6 7
- () 3. ม. 1 - ม. 3 () 4. ม. 4 - ม. 6
- () 5. สูงกว่า ม. 6
4. ปัจจุบันครอบครัวของท่านมีที่ดินอยู่ในการครอบครองหรือเป็นเจ้าของอยู่ () () ()
- จำนวน.....ไร่ 8 9 10
5. ท่านทำอาชีพอะไรเป็นอาชีพเสริม (อาชีพที่ทำเป็นครั้งคราวใช้เวลาว่างจากอาชีพหลัก) ()
- () 1. ค้าขาย () 2. รับจ้าง/บริการ 11
- () 3. ทำงานในโรงงาน () 4. อยู่บ้านเฉย ๆ
- () 5. อื่น ๆ (ระบุ).....
6. ในรอบปีที่ผ่านมาครอบครัวของท่านมีรายได้ จากด้านใดบ้าง และเป็นจำนวนเท่าใด () () () () () ()
- (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) 12 13 14 15 16 17
- () ทำมาโดยชายชั่วได้ คิดเป็นเงินประมาณบาท/ปี
- () ทำสวน ไม้ผล ไม้ยืนต้นอื่น ๆ คิดเป็นเงินประมาณบาท/ปี
- () ทำไร่ คิดเป็นเงินประมาณบาท/ปี
- () เลี้ยงสัตว์เพื่อขาย คิดเป็นเงินประมาณบาท/ปี
- () รับราชการ คิดเป็นเงินประมาณบาท/ปี
- () รับจ้าง คิดเป็นเงินประมาณบาท/ปี
- () ค้าขาย คิดเป็นเงินประมาณบาท/ปี
- () อื่น ๆ (ระบุ)..... คิดเป็นเงินประมาณบาท/ปี
- รวมรายได้ทั้งสิ้นบาท/ปี

7. การรับข่าวสาร

ก.) ในช่วง 2 เดือนที่ผ่านมา ท่านได้รับทราบและติดตามข่าวสารความรู้เกี่ยวกับ ()
การประกอบอาชีพ (เกษตรกรรม อุตสาหกรรม รัฐบาล/บริการ ฯลฯ) จากสิ่งเหล่านี้หรือไม่ 18

	<u>ได้รับ</u>	<u>ไม่ได้รับ</u>
1. วิทยุ	(.....)	(.....)
2. โทรทัศน์	(.....)	(.....)
3. หนังสือพิมพ์	(.....)	(.....)
4. การติดต่อหรือสนทนากับเพื่อน ๆ และ คนละแวกบ้าน	(.....)	(.....)
5. การติดต่อและสนทนากับเจ้าหน้าที่ของรัฐ (เกษตรตำบล พัฒนาการ ครู ฯลฯ)	(.....)	(.....)
6. การติดต่อและสนทนากับผู้นำหมู่บ้าน (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน คณะกรรมการหมู่บ้าน ฯลฯ)	(.....)	(.....)

ข.) เท่าที่ท่านได้รับทราบมาอาจจะเคยรู้จักหรือได้ยินชื่อของโครงการต่าง ๆ ()
ที่มาทำการพัฒนาหรือส่งเสริมการประกอบอาชีพในท้องถิ่นหรือไม่ 19

	<u>รู้</u>	<u>ไม่รู้</u>
1. โครงการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร	(.....)	(.....)
2. โครงการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน	(.....)	(.....)
3. โครงการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมยุวเกษตรกร	(.....)	(.....)
4. โครงการพัฒนาสตรีและฝึกอบรมอาชีพ ระยะสั้น	(.....)	(.....)
5. โครงการส่งเสริมการเลี้ยงไหม และปลูกหม่อน	(.....)	(.....)

	<u>ใช่</u>	<u>ไม่ใช่</u>
6. โครงการเร่งรัดการปลูกไม้ผล เพื่อการกระจายรายได้	(.....)	(.....)
7. โครงการฝึกปฏิบัติการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และเคหกิจเกษตร	(.....)	(.....)
8. โครงการจัดการผลิตและการตลาด กระเทียม หอมแดง และหอมหัวใหญ่	(.....)	(.....)
9. โครงการอื่น ๆ (ระบุ)	(.....)	(.....)
ค.) โลกทัศน์ (การได้เข้ารับการฝึกอบรม และการเดินทาง)	()	()
	<u>เคย</u>	<u>ไม่เคย</u>
1. ท่านเคยได้เข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับ การประกอบอาชีพที่ทางราชการจัดให้ หรือไม่	(.....)	(.....)
2. ท่านเคยไปสมัครงานภายในตัวจังหวัด ของท่านหรือไม่	(.....)	(.....)
3. ในรอบปีที่แล้วท่านเคยไปเที่ยวเชียงใหม่ บ้างหรือไม่	(.....)	(.....)
4. ในรอบปีที่แล้วท่านเคยไปเที่ยวกรุงเทพฯ บ้างหรือไม่	(.....)	(.....)

เนื้อหาคำถาม	ระดับความคิดเห็น					()
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ หรือ เฉย ๆ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	
15. ท่านคิดว่าอาชีพเกษตรกรรมมีศักดิ์ศรีและ สำคัญเหมือนอาชีพอื่น	35
16. ท่านรู้สึกเบียดเบียนต่อการประกอบอาชีพ เกษตรกรรม	36
17. เราควรวางวิธีที่จะช่วยให้คนส่วนใหญ่นิยม และเห็นคุณค่าของการประกอบอาชีพ เกษตรกรรม	37
18. อาชีพเกษตรกรรมไม่ได้ช่วยเสริมสร้าง ความจริงใจให้แก่ชุมชน	38
19. ท่านคิดจะประกอบอาชีพเกษตรกรรม ตลอดไปและไม่ต้องการเปลี่ยนอาชีพ เป็นอย่างอื่นทั้งในขณะนั้นและในอนาคต	39
20. ถ้าพ่อแม่ของท่านเห็นด้วยกับการให้ท่าน ประกอบอาชีพเกษตรกรรมท่านจะโต้แย้ง	40

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวเนื่องกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

คำแนะนำ โปรดเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาและอุปสรรคโดยเขียนเลข 1, 2, 3, 4, และ 5 ลงในช่อง () หน้าข้อความที่ท่านเห็นว่าสำคัญที่สุดมาเพียง 5 อันดับ

- () พื้นที่ทำการเกษตรมีน้อย ไม่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพ
- () เกิดภาวะฝนแล้งทำให้ไม่สามารถทำการเพาะปลูกได้ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา
- () ครอบครัวยุคใหม่ไม่นิยมหรือสนับสนุนการประกอบอาชีพเกษตรกรรม
- () ขาดเงินทุน และอุปกรณ์ในการผลิตทางการเกษตร
- () ความช่วยเหลือจากหน่วยงานของทางราชการในด้านสนับสนุนและส่งเสริมอาชีพต่าง ๆ เช่น การปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ ยังไม่เต็มที่เท่าที่ควร
- () ขาดความรู้ทางการเกษตรบางด้าน เช่น การปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์บางชนิดที่ไม่เคยทำมาก่อน
- () พื้นที่ทำการเกษตรมักจะถูกขายเพื่อนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น
- () ราคาผลผลิตทางการเกษตรยังไม่แน่นอน ก่อให้เกิดความไม่มั่นใจในอาชีพ
- () การคมนาคมขนส่งทางการเกษตรยังไม่สะดวกและราคาแพง
- () ขาดแคลนแรงงานและอัตราค่าจ้างแรงงานในการผลิตทางการเกษตรสูง
- () การรวมกลุ่มและช่วยเหลือกันระหว่างเกษตรกรด้วยกันยังมีน้อย
- () ขาดระบบชลประทานเพื่อการผลิตทางการเกษตร
- () ปัญหาอื่น ๆ (โปรดระบุ)
- ()

ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

1.
2.
3.

ตอนที่ 5 ความต้องการในการประกอบอาชีพอื่น ๆ

คำแนะนำ โปรดเรียงลำดับความสำคัญของอาชีพที่ท่านต้องการจะทำมากที่สุด ไปหาน้อยที่สุด (ในเมื่อท่านไม่ต้องการที่จะไปประกอบอาชีพหญิงบริการพิเศษ และอาชีพเกษตรกรรมก็ไม่ค่อยได้ผลดีนัก) ท่านต้องการจะประกอบอาชีพอะไร? โดยเขียนเลข 1, 2, 3, 4, และ 5 ลงในช่อง () หน้าข้อความที่ท่านต้องการมากที่สุดมาเพียง 5 อันดับ

- () ค้าขาย
- () เสริมสวย
- () ทอผ้า
- () เลี้ยงสัตว์
- () จักสาน
- () แกะสลัก
- () ทำของชำร่วย
- () รับราชการ
- () รับจ้างทั่วไป
- () ตัดเย็บเสื้อผ้า
- () ทำงานในโรงงาน
- () ปั้นเครื่องปั้นดินเผา
- () ทำเครื่องเงิน เครื่องเขิน
- () อาชีพอื่น ๆ (โปรดระบุ)
- ()
- ()
- ()

ขอขอบพระคุณที่ท่านให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

บทส่งท้าย

"การค้าประเวณี กรมดอกคำใต้"

อำเภอดอกคำใต้ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกของจังหวัดพะเยา ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 14 กิโลเมตร เป็นอำเภอเล็ก ๆ และเป็นรัฐจึกของคนทั้งประเทศ นั่นก็คือการที่ผู้หญิง ในอำเภอ ดอกคำใต้ได้ย้ายถิ่นออกไปขายบริการทางเพศกันทั่วไปทั้งชุมชน นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของตำนาน ในประวัติศาสตร์การ "ล่องใต้" ของผู้หญิงภาคเหนือและการค้าประเวณีในประเทศไทยเลย ที่เดียว เพราะเมื่อพูดถึงปัญหาที่จะต้องพูดถึงดอกคำใต้ อาชีพนี้ เริ่มต้นในชุมชนเมื่อประมาณ 30 ปีที่ผ่านมา โดยมีผู้หญิงคนหนึ่ง ในชุมชนได้ ไปขายบริการในกรุงเทพฯ เรื่อยไปจนถึงหาดใหญ่ และปัจจุบันได้เลิกอาชีพนี้ไปแล้ว แต่ก็ยังเกี่ยวพันกับอาชีพเดิมอยู่ โดยเป็นเอเยนต์ส่งผู้หญิงเข้า กรุงเทพฯ ตลอดจนถึงส่งไปตลาดต่างประเทศ เช่น ญี่ปุ่น ซึ่งผู้หญิงในดอกคำใต้นิยม ไปกันมาก ในช่วงแรก ๆ อาชีพนี้ยังไม่เป็นที่สนใจกันมากนัก เพราะการทำงานซึ่งเป็นอาชีพหลักยังคง ได้ผลดี และน้ำซึ่งเป็นปัจจัยในการทำการเกษตรยังเพียงพอต่อการผลิต ประกอบกับระบบครอบครัว ชุมชน ยังเหนียวแน่น และมีพลังเป็นที่พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันได้ อาชีพไปเป็นหญิงบริการพิเศษ จึงไม่เกิดขึ้นมากนัก และการสนับสนุนส่งเสริมจากชุมชนยังมีน้อยมาก (จากการศึกษาของ สศ สันตสมบัติ ใน "แม่หญิงสีขาวตัว : ชุมชนและการประเวณีในสังคมไทย" ก็พบว่า หมู่บ้านบางแห่ง ในเขตพะเยา เช่น บ้านน้ำมิน ตำบลแม่ลาว อำเภอเชียงคำ ซึ่งมีน้ำเพื่อการเกษตรอุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านมีงานทำตลอดทั้งปี และมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง การเดินทางล่องใต้ของเด็กรสาวในหมู่บ้าน แทบไม่มีปรากฏให้เห็นเลย การที่ชุมชนสามารถรักษาและพัฒนาระดับของการพึ่งตนเองไว้ได้ ทำให้ชาวบ้านปฏิเสธการค้าประเวณีและไม่ยอมรับการเดินทางล่องใต้ของสมาชิกในหมู่บ้าน) แต่ ในช่วง พ.ศ. 2510 เสน่ห์เองที่อาชีพไปเป็นหญิงบริการพิเศษ ได้เกิดขึ้นทั่วไปทั้งชุมชน เนื่องจาก การทำงานที่ทำกันอยู่ต้องประสบกับภาวะฝนแล้งติดต่อกันหลายปี ขาดแคลนน้ำ การชลประทานต่างๆ ตลอดจนการส่งเสริมให้ประกอบอาชีพอื่นๆ ในท้องถิ่น เพื่อเป็นรายได้เสริมก็ไม่ได้รับการดูแลเอา ใจใส่จากเจ้าหน้าที่ และภาครัฐบาลเท่าที่ควร ประกอบกับการได้รับผลกระทบจากภาวะการทาง เศรษฐกิจที่ต้องพึ่งพาจากภายนอกชุมชน การพัฒนาที่ไม่สมดุลและการล่มสลายของภาคเกษตรกรรม

ในเวลาต่อมา ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยผลักดันต้นทาง (Push factors) ที่สำคัญมากและเป็นจุดเริ่มต้นที่ส่งผลให้ผู้หญิงของครอบครัวเกษตรกรที่ยากจน เช่น ในกรณีของอำเภอดอกคำใต้ หันไปประกอบอาชีพเป็นหญิงบริการพิเศษ ซึ่งแต่เดิมมีเพียงเล็กน้อย ได้เพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ เพราะเห็นว่ามีรายได้ดี ได้แต่งกายสวยงาม เป็นอาชีพที่สบาย ซึ่งดีกว่าอาชีพการทำนา เพราะมีแต่จะสิ้นหวังและยากจนลงไปเรื่อย ๆ ซึ่งเป็นปัจจัยดึงดูดปลายทาง (Pull factors) ที่ก่อให้เกิดการไปประกอบอาชีพเป็นหญิงบริการพิเศษในเวลาต่อมา และพร้อมกับการเกิดขึ้นของ "ผู้ประกอบการ" หรือเอเยนต์ที่เป็นคนในอำเภอเดียวกันจำนวนมากขึ้นด้วย และเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้อาชีพหญิงบริการพิเศษไม่เลือนหาย ไปจากดอกคำใต้เสียทีเดียว ด้วยวิธีการที่มีนายหน้าอยู่ถึงในหมู่บ้านและแสดงบทบาทของความเข้าใจวัฒนธรรมตลอดจนปัญหา โดยนำธุรกิจของคนสอดลงไปให้ตรงกับประเพณีที่ลูกจะต้องแสดงความกตัญญูด้วยการทำงานหาเลี้ยงครอบครัว จนทำให้คนส่วนใหญ่เกิดการยอมรับ ไม่มีใครรังเกียจและพึงพอใจ จนปัจจุบันกลายเป็นค่านิยม เกิดการเลียนแบบกันมากขึ้น และสมัครใจกันเป็นส่วนใหญ่ อาชีพเกษตรกรรมจึงได้รับความนิยมน้อยลง จนในบางพื้นที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรถึงกับต้องละทิ้งพื้นที่ในการส่งเสริมไป เมื่อผู้หญิงที่จะไปประกอบอาชีพเป็นหญิงบริการพิเศษ ในอำเภอดอกคำใต้มีจำนวนน้อยลง การจัดหาผู้หญิงเพื่อที่จะไปรองรับกิจการขายบริการของเอเยนต์ซึ่งอยู่ในกรุงเทพฯ เป็นส่วนใหญ่ จึงต้องแผ่ขยายไปตามอำเภอต่าง ๆ และในจังหวัดใกล้เคียงเช่น เชียงราย เป็นต้น "ดอกคำใต้" จึงเป็นศูนย์กลางของการจัดหาและใช้เป็นตรา "ยี่ห้อ" ที่ขายได้ดีอยู่ไม่รู้จักจบสิ้นและนับวันจะเฟื่องฟูมากขึ้นเพราะเอเยนต์ต่าง ๆ เหล่านี้กลายเป็นผู้ที่มียศถิภพต่อชุมชน และได้รับการยกย่องทั่วไป ในส่วนของรายได้ที่ได้รับจากการขายบริการ ก็ไม่ได้ถูกนำไปใช้เพื่อตอบสนองตามความจำเป็นขั้นพื้นฐานของตนเอง และครอบครัวมากนัก แต่กลับนำไปใช้เพื่อซื้อสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อความมีหน้ามีตาของครอบครัวและการได้รับการยอมรับจากสังคมมากกว่า ซึ่งเป็นไปในลักษณะทันสมัยแต่ไม่พัฒนา (Modernization without development) นั่นเอง

ปัจจัยที่สามารถต้านทานการออกไปประกอบอาชีพเป็นหญิงบริการพิเศษซึ่งได้แก่ ค่านิยมที่ดีทางวัฒนธรรม และจริยธรรมที่โรงเรียนปลูกฝังให้ขณะศึกษาอยู่ในโรงเรียนให้เป็นคนมีศักดิ์ศรี มีความรับผิดชอบต่อสังคม ตั้งตนอยู่ในศีลธรรม และในกรอบประเพณีอันดีงาม เห็นคุณค่าประโยชน์

ของการศึกษาก็สามารถป้องกันได้เฉพาะในขณะที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนเท่านั้น แต่เมื่อจบการศึกษาไปแล้ว ปัจจัยด้านทานเหล่านี้ก็จะอ่อนกำลังลงและมีผลทำให้เข้าไปสู่อาชีพหญิงบริการพิเศษได้ ในที่สุด

ในระดับประเทศ การพัฒนาในระยะ 30 ปีที่ผ่านมา รัฐบาลมุ่งที่จะให้เศรษฐกิจเจริญเติบโตมากที่สุด และมีการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งมีผลทำให้กิจการค้าประเวณีเฟื่องฟูตามไปด้วย และรายได้ส่วนหนึ่งที่ช่วยค้ำจุนเศรษฐกิจของประเทศจึงได้มาจากกิจการเหล่านี้ การแก้ปัญหาการค้าประเวณีก็ เป็นไปค่อนข้างยากและลำบาก เพราะมีระบบเครือข่ายที่สลับซับซ้อนและเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับปัจจัยต่าง ๆ มากมาย ซึ่งไม่อาจทำความเข้าใจและอธิบายได้ โดยเห็นความสำคัญของเหตุปัจจัยอย่างใดอย่างหนึ่ง การแก้ไขปัญหาจึงต้องแก้ปัญหาจุดที่ละขั้นที่ละตอน และทันต่อเหตุการณ์ ไม่ใช่เป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ อาชีพการค้าประเวณีจึงเป็นสิ่งชั่วร้ายที่จำเป็น (Necessary evil) สำหรับการพัฒนาประเทศอยู่เสมอมา

ยังมีกลุ่มสตรีอีกจำนวนมากในอำเภอดอกคำใต้ เช่น กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มขุขเกษตรกรที่ยังต้องการจะประกอบอาชีพเกษตรกรรมต่อไป โดยไม่ต้องการเคลื่อนย้ายแรงงานไปทำงานยังต่างถิ่น หรือไปประกอบอาชีพเป็นหญิงบริการพิเศษถ้ามีปัจจัยในการผลิต เช่น น้ำอย่างเพียงพอ และได้รับการส่งเสริมให้รู้จักการประกอบอาชีพเสริมจากภาครัฐอย่างจริงจัง ซึ่งจะทำให้กลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้เกิดการรวมตัวกันเพื่อทำงานและสร้างสรรค์องค์กรผู้หญิงในหมู่บ้าน ชุมชนให้มีความเข้มแข็งและอำนาจต่อรองในสิ่งต่าง ๆ ที่จะเป็นประโยชน์แก่ผู้หญิงและครอบครัวของตนเองในอนาคตอันใกล้

ประวัติผู้เขียน

- ชื่อ-สกุล** นายชูชาติ บุญยัง
- วัน เดือน ปีเกิด** 26 พฤษภาคม 2508
- ประวัติการศึกษา**
- สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ม.ศ.5) ที่โรงเรียนดอกคำใต้ วิทยาคม จังหวัดพะเยา เมื่อปีการศึกษา 2525
 - สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี (เกียรตินิยมอันดับ 2) วิชาเอกเกษตรศาสตร์ จากวิทยาลัยครูเชียงราย จังหวัดเชียงราย เมื่อปีการศึกษา 2529
- ประสบการณ์ในการทำงาน**
- พ.ศ. 2530 - ปัจจุบัน เป็นครูสอนวิชางานเกษตรโรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย แผนกประถม จังหวัดเชียงใหม่

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved